

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

„Danica“ izhaja vsak petek na celi pol in velja po pošti za celo leto 4 gl. 20 kr., za pol leta 2 gl. 20 kr., za četrt leta 1 gl. 20 kr.
V tiskarni sprejemana za celo leto 3 gl. 60 kr., za 1/2 leta 1 gl. 80 kr., za 1/4 leta 90 kr., ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej.

Tečaj LII.

V Ljubljani, 29. decembra 1899

List 52.

Tarbula.

Pripovedna pesem. Speval Janez Bilc.

VIII.

Sklep.

(Konec.)

Čolnič na morji, cerkev sveta,
Najlepša je podoba Tvoja,
Zdaj vživaš mir, zdaj čas je boja,
In zdaj divja moč pekla kleta.
Kot čoln zdaj plavaš na gladini,
In zdaj pogrezaš se v globini.

Glej, vživali so dneve sreče
V deželi Perziški kristjani;
Planili nanje so pagani,
Trpeli muke se največe.
Kedo popiše njih življenje?
Kedo nariše njih trpljenje?

Brez števila jih pod mečem vmira;
Pa vendar njihovo število
V trpljenju vedno se množilo.
Paganom sveti krst odpira
Nebeška vrata, ko z vodico
Izmiva greha jim krivico.

In na pomoč hiti jim v sili,
Cesarju novo srce vstvari
On, ki vladarjem gospodari,
In cesar se kristjanov vsmili.
Brž trinog ostro sabljo spravi,
Zdaj konec dobi je krvavi!

Svetišče vstaja iz pepela,
In v njem oltarji pozlačeni,
Trojici sveti posvečeni;
V svetiščih množica vesela
Odkriva Bogu čute svoje,
In Rešeniku himne poje.

Ne zabi ljudstvo svetih bratov,
Ki trinogu se niso vdali,
Ki so za vero sveto pali,
In zdaj so v krogu rajskih svatov.
Mučencem vsak se priporoča,
Do njih kipi molitev vroča:

O Tarbula, o Simeon, junaki,
Ki ste v nebo se preselili,
In nas sirote ste pustili.
Kjer temni plavajo oblaki!
Z višave se na nas ozrite,
Pri Jezusu za nas prosite!

* * *

Petnajst stoletij je bilo,
Kar kri prelila sveta deva,
Ki moja pesem jo opeva.
Od takrat vse se premenilo;
Le cerkev stara je ostala,
Kot v morju sinuem siva skala.

Kraljica spoštovana vsikdar,
Sovražena i danes ljuto,
Preganjana i danes kruto,
A vničena, končana nikdar;
Nevesta Kristusova blaga,
Sveta narodom mati draga.

Zveličar bil je v jami rojen,
Pod zemljo ona se rodila;
Za njega ona kri je lila,
Ki vmrl za njo, na križ obsojen.
Končala Njega ni trohnoba,
I cerkev vstala je iz groba.

Katoliška cerkev, vedno mlada,
Narode mlade v krog svoj zbira,
Prižiga luč jim, kraj odpira.
Kjer je kristjanom sladka nada,
Vsejano seme je zalila
Mučencev svetih kri obila.

Duhovne vaje in sv. Frančišek Ksaverij.

Od mesta do mesta, od dežele do dežele je odmeval začetkom šestnajstega stoletja glasen klic, klic po cerkveni preosnovi. Bil je to čaroven glas, ki je tem silneje razvnel duhove, čim nejasnejša je bila ž njim združena ideja in čim višji polet je imela pri tem domišljija. Dočim so najvrlejši možje dolgo ugibali, kako bi sveti cerkvi pomagali, ribaril je sovražnik v kalnem.

V Martinu Lutru in sv. Ignaciju Lojolskem sta se poosebili dve nasprotji. Odpali menih je hotel preobraziti sveto cerkev ter ustanoviti človeško cerkev. Ko je njegov „čisti evangelij“ začel slaviti zmagoslavje, spisal je pa sv. Ignacij na temelju večnih resnic in zakonov sv. evangelija v Manrezi svoje glasovite duhovne vaje, ki so bile življenjsko počelo jezuitskega redu in so rešile več duš nego štejejo črk. V njih veje taisti sv. Duh, ki nevidno vodi nevesto Kristovo na zemlji. Ne čudimo se, da so vzgojile celo vrsto mož, ki so postali dika sv. cerkve.

Samo eden sijajen vzgled v dokaz.

Leta 1528. srečamo v Parizu na ondotnem vseučiliškem zavodu „Collège de Beauvais“ dva-indvajsetletnega profesorja modroslovja. Onstran Pirenej mu je zasijala luč sveta: nad njegovo zibelko se je svetilo plemsko ime. Vzorni vzgoji je sledila brezmadežna preteklost. Z lepo vnanjostjo se je družila bistrost duha. S častjo se imenuje njegovo ime v krogu učenjakov. Največ slušateljev se zbira okrog njegove stolice. Frančišek Ksaverij pa sanja o svoji bodoči slavi, svojem edinem vzoru. Dolžnosti kristijana izpolnjuje samo v toliko, v kolikor si s tem gradi pot do časti in veljave.

Kako pomilovalno se ozira na enega svojih slušateljev, dozorelega moža, čegar revna obleka in ponižen nastop nikakor ne izraža Ksaveriju sorodnega duha! Toda kako se začudi, ko izve, da je ta priletni vseučilišnik tudi španski plemič, bivši slavni junak in vrhovni poveljnik Pampeoni! Vedno bolj se zanima za tega španskega plemiča — Ignacija Lojolskega.

Začneta občevati. Ignacij zna vbrati prave strune ter dovesti po mnogih ovinkih in ne brez težav Ksaverija na boljše pot.

Po slavi hrepenečemu doktorju globoko v srce sežejo Ignacijeve besede: „Ksaverij, kaj ti bo koristil ves svet, ako svojo dušo pogubiš?“ — V njegovi duši se vname ljut boj. Mari naj se odpove pridobljeni časti in slavi, dražestni sreči, ki se mu tako ljubko nasmiha, ter živi kakor — Ignacij? — Vzgrozi se pri tej

misli. — Toda mari res škodo trpiš, ako daš svetu slovo ter rešiš dušo? Če pa utoneš v kalnih valovih sveta, — kaj potem? Ali bi zemeljska „nebesa“ rad zamenjal za srečno večnost? Nikdar! —

Modroslovec si izvoli izmed dveh rečij najboljše, angelj luči zmaga, profesor se uda svojemu učencu. Še več! Učenec Ignacij postane učitelj svojemu učitelju Ksaveriju.

Ksaverij napravi pod Ignacijevim vodstvom duhovne vaje v znanem redu. Prvi teden mu Ignacij razlaga o namenu človekovem, kažoč mu ob enem gnusobo greha in grozo pekla. — V drugem tednu mu slika, kako se je zoper kraljestvo greha vzdignilo božje kraljestvo na zemlji. Kraljestvo „vojvode tega sveta“ pride razdejat Jezus Krist. Vede ga torej v duhu na širono polje, kjer sta se vsak za-se vtaborila mili kralj miru in grozni vojvoda tega sveta. Oba poveljnika zbirata bojavnike pod svoj prapor. Za katerega naj se odloči v luči sv. vere? — V tretjem tednu mu stavi pred duševno oko trpljenje Gospodovo, ter ga tolaži, da bo tudi on s Kristom poveljčan, ako bo ž njim do konca bojeval boj zoper moči teme.

Kakor izgubi železo rjo, ako se razbela v ognjeni peči, tako so tudi Ksaverija nehale po duhovnih vajah moriti želje za tem svetom. Duhovne vaje so pokazale na njem svojo čudotvorno moč ter bile podlaga njegove svetosti. Odslej jih je opravljal redno po enkrat vsako leto. Zato ne povemo neresnice za resnico, ako pravimo: Življenje sv. Frančiška Ksaverija so žive duhovne vaje. Ksaverij je namreč popolnoma odmril svetu ter se odločil za Krista: za Kristom je hodil ter ž njim in zanj trpel. Zato je pa tudi Bog poveljčal njega, ki se je žrtvoval za božjo čast.

Ko napoči dan, cvetlica željno odpira svojo čašico žarkom jutranjega solnca. Tudi Ksaverij v duhovnih vajah ni zapiral svojega srca luči milosti božje. V tej luči je gledal minljivost sveta. Zato si bo na zemlji nabiral zakladov za večnost, nič več ne bo segal po ponarejenih biserih ter iskal sreče svoje in namena v ubežnih, minljivih podobah sveta.

Naj si iščejo drugi slave sveta, on je svetu odmril, njegovo geslo bode: „Vse k večji časti božji!“

Med prvimi vstopi Ksaverij v družbo Jezusovo, ki jo snuje Ignacij. Po dovršenih bogoslovnih naukah stori l. 1537. v Benetkah tri redovne obljube ter postane mašnik. Iz Benetek pozove papež za dve leti jezuite v Rim.

Glas o čudovitih uspehih in apostolski gorečnosti nove družbe se je razširil po vsi Evropi. Pobožni portugalski kralj Ivan III. prosi papeža, naj pošlje jezuite v njegovo Indijo na misijon. Ksaverij je že dolgo gojil srčno željo, nesti luč svete vere na „novi svet“; obliče mu je žarelo navdušenja, če je le slišal o tem govoriti. A katero pero popiše njegovo veselje, ko je prav on odločen za Indijo? Iz Rima odrine s kraljevim poslanikom Mascaren-jem po suhem na Portugalsko.

V Špauiji ju vede pot mimo njegovega rojstnega gradu, kjer stanuje njegova pobožna mati. Kako bi bila srečna, ako bi ga njeno ljubeče oko po tolikih letih ločitve le enkrat še videlo na svetu! Tudi Ksaverija žene srce v naročje drage matere, saj ga samo še ljubezen do nje veže na ta svet. Toda Krist ga kliče, naj se li ozira nazaj? — Mascarenas ga opozori, naj se gre od matere poslovit. Frančišek pa mu odvrne: „V nebesih, kjer ni več ločitve, videl bom zopet svoje roditelje in sorodnike.“

Pač visoka stopinja popolnosti, ko svojo mater in sebe daruje njemu, ki je na Kalvariji sebe in svojo mater zanj daroval! In res, matere ni videl več, kajti ladija, ki je dne 7. aprila 1541. odplula ž njim proti daljni Indiji, ga ni prinesla več nazaj.

Ker mu je razodel Gospod svojo voljo, zato je svoj poklic gledal le v luči večnosti ter svoje življenje posvetil časti Božji. Svetu in njega slavi je odmrl, ter začel živeti za nebesa in hrepeneti samo po neminljivih dobrinah.

Po večni slavi hrepenече srce se širi junaškemu bojevniku Kristovemu, ko gre pod njegovo zastavo v boj zoper moči teme. Zato si opaše orožje svojega kralja: uboštvo, ponižnost, pokorščino in gorečnost za rešitev neumrljivih duš.

Njegov Izveličar je živel siromašno, tudi Ksaverij je preziral bogastvo. Predno je odšel v Indijo, hotel mu je dati portugalski kralj krasno opravo in nekaj služabnikov, da bi kot papežev poslanec stanu primerno nastopal. Ksaverij pa vse to odkloni rekoč: „Dokler imam obe roki, ne bom nikogar nadlegoval: še sam bom drugim stregel. Svoji službi pa tudi ne bom delal nečasti, dokler ničesar slabega ne storim.“

Vže takoj na ladiji postane vsem vse, da bi vse pridobil Kristu. Ko se pojavi med mornarji kužna bolezen, streže bolnikom, hodi od postelje do postelje, deli zdravila in dušno pomoč, spi po noči na tleh med bolniki ter jim razdaja svoja boljša jedila, sam se pa zadovoljuje z najslabšimi.

Ko dospejo po trinajstmesečni vožnji v Goo, glavno mesto portugalske Indije, tedaj vidijo meščani čestokrat, kako nabira naš papežev poslanec od hiše do hiše milodarov za uboge Portugalce in Indijance.

Nam se pač zdi neumljivo, zakaj nastopa potomec kraljeve navarske rodovine kot prosjak na ulici, streže po bolnišnicah ter tolaži jetnike. Mi ne moremo pojmiti, zakaj sloveči in fino olikani pariški doktor zbira na ulici okrog sebe otroke, sužnje in priprosto ljudstvo ter tako ljubeznivo ž njimi občuje v njih neoglaženem jeziku. Saj tudi sam ne more umeti, kako je mogoče, da Bog po njegovi nevredni osebi toliko dobrega stori. Svoje lepe uspehe pripisuje molitvi redovnih bratov v Evropi. Kolikrat prosi redovnega generala sv. Ignacija, naj mu pošlje tovariša, ki ga bo nadzoroval in mu očital napake! V svesti si svoje nevrednosti in slabosti se kolikor možno ogiblje hvale ljudij. Nihče ni vedel v Indiji do l. 1551. da je papežev poslanec: še-le takrat je to izjavil, ko je moral izobčiti kraljevega namestnika v Malaki. Tolike ponižnosti svet ni umel, umel jo je le njegov nebeški vzornik.

Iz te ponižnosti je izvirala njegova velika pokorščina, da je bil pripravljen izpolniti do pičice vsak migljaj sv. Ignacija, kateremu je pisal vedno le kleče. Dejal je, da mora jezuit kakor vojak stati na onem mestu, ki mu ga je Bog odkazal po predstojnikih.

Doslej označene čednosti pa so samo spremljale njegovo glavno čednost, apostolsko gorečnost. Skrb za izveličanje duš ga je gnala iz nevarnosti v nevarnost in ni se strašil največjih težav, da bi le izpreobrnil paganske narode.

V Ternati izve, da so kakih 60 milj proti jugu otoki, kamor je že došel glas sv. evangelija, a sedaj je ugasnila luč sv. vere. Jokaje ga prosijo, naj ne ide v gotovo smrt med surove divjake, a on jih zavrne: „Kaj ne, ako bi tam doli zlato kopali, imeli bi mornarji poguma dovolj, a ondi so samo — duše! Mari naj bo želja po zlatu močnejša nego krščanska ljubezen? — Bog me hoče ondi imeti, nihče me ne odvrne.“

In šel je ter na tisoče nevernikov spreobrnil v dobre kristijane.

S čudeži je Bog sam spremljal njegovo gorečnost. Bourdaloue ne pretirava, ko pravi, da je Ksaverij obnovil vse čudeže apostolov. Jezikov se je naučil z lahkoto. Japonščine je postal vešč v besedi in pisavi vže v šestih mesecih. Kitajskim mornarjem je pridigal, ne da bi se kedaj učil njih jezika. Često so ga hkrati ljudje raz-

lične narodnosti čuli oznanovati besedo božjo vsak v svojem jeziku. — Kar je prorokoval, se je izpolnilo. Njegova beseda je zdravila bolnike, v življenje klicala mrlične in izganjala hudobne duhove. Vedno in povsod je delal toliko znamenj, da so se ljudje divili, kadar ni storil nikakega čudeža.

Tolike vspehe pa je dosegel le zato, ker je s Kristom in za Krista delal. Delal? Ne samo delal, temveč tudi trpel za Krista.

Ksaveriju so se zdeli prelahki križi, ki mu jih je Bog poslal. V najhujših bridkosti je klical: „Še več!“ Vedoč, da ne bo mogel nikoli toliko za Krista trpeti, kolikor je Krist zanj pretrpel, si je nalagal še sam najostrejša pokorila: nosil spokorni pas in raševih, bičal se često do krvi, hodil bos po snegu in vročem pesku, na misijonih molil redno od polnoči do solnčnega vzhoda ter večkrat vsled mnovega dela pozabil cele dni zapored jesti.

Tolikega spokornika in tako hrabrega bojevnik Kristovega seveda ni mogel mirno gledati vojvoda tega sveta. Pregarjali so ga zlasti japonski „bonci“, ki so ga javno zasramovali, stregli mu po življenju ter ščuvali zoper njega poulično druhal: ta pa ga je napadala z blatom in kamenjem. Divjaki so celo s puščicami streljali za njim. A Bog njega, ki je vse zapustil in šel širit kraljestvo božje, ni zapustil, temveč ga je kakor mati svoje dete v varnem naročju iz vseh nevarnostij nosil iz kraja v kraj.

Vtemogočni mu je dal krepkost, da ni omagal ter se ni zbal nevarnostij in nadčloveškega truda na svojih daljnih misijonih. Potoval je namreč sedemkrat v Goo, petkrat v Malako, potem na Moluke in Japonsko. Ni čuda, da je krstil na stotisoče paganov, saj so izračunili, da znašajo vsa njegova misijonska pota okoli 35.000 ur. Kakor potujoča ljubezen je od svetega nemira gnan, premeril na širjavo okrog 3000 ur po kopnem in po morju.

Na morju se je temu krščanskemu Odiseju trikrat celo ladija potopila. Koliko pa je trpel po suhem? Izmed mnogih eden sam slučaj! — Sredi najhujše zime je potoval s svojimi spremljevalci iz Firando v Meako na Japonskem. Oster veter jim nese sneg v obraz. Nekoč zaidejo. Srečajo jezdecu, čegar konj s težavo dirja po visokem snegu. Francišek se ponudi jezdecu, da odvzame s konja nekaj tovara ter ga nese za njim, samo da pride zopet na pravo pot. In glej, nekdan tako ponosni španski plemič teče ves dan kakor ubog suženj s kovčegom za jezdecem, dokler ne omaga. Njegovi tovariši ga najdejo zvečer v snegu ležečega s kr-

vavimi nogami — prizor, vreden Rafaelovega čopiča!

V svoji veliki gorečnosti je sklenil nesti tudi Kitajcem luč sv. vere, toda njegov sovražnik Don Alverez d' Ataida, kraljev namestnik v Malaki, ki ga je Ksaverij malo prej z dobrotami obsipal, mu je prečrtal blagi načrt. S tem mu je natočil grenko kupo ter ga pahnil v prerani grob.

Z otoka Sanciana je hrepeneče zrl na kitajsko obrežje: njegov veliki duh pa je plaval še dalje: na predvečer svojega življenja je sklenil iti iskat paganskih rodov skozi Tatarsko in Rusijo, prepotovati Afriko in se vrniti v Azijo. Bog pa je bil zadovoljen z njegovim dosedanjim trudom ter je šestinštiridesetletnemu apostolu ustavil tek življenja. V revni kolibici na samotnem otoku Sancianu izdihne Francišek Ksaverij v petek popoldne, dne 2. decembra 1552, s svetim razpelom v roki, svojo plemenito dušo.

Kakor njegov Izveličar, tako tudi on umrje od vsega sveta zapuščen. Tudi njega na tistem pokopljejo. Mornarji polože njegovo truplo najprej v zaboj živega apna, zagrebejo ga ter zavalé na grob nekaj kamenov: a še to storé skrivaj in v največji naglici, ker se boje razljučenega namestnika. Le valovi, ki jih ziblje Kitajsko morje, šume nagrobnico nekdan tako slavnemu modrosovcu, ki pa ni poslušal glasu pogubne sirene. Svet bi mu bil pač poklanjal svojih lavorik. A Ksaverij je sledil Kristu ter zanj živel, delal in trpel do zadnjega diha, zato je bil z njim tudi poveličan.

Da, poveličan! Tudi njegov siromašni grob je bil častljiv, tudi njegovo truplo še do danes ni videlo trohnobe, dasi je ležalo najprej tri mesece v živem apnu in potem še pet mesecev v vlažni zemlji. V Malaki hranijo njegovo truplo, nad katerim je delal Bog neštne čudeže ter tako častil njega, ki je vse svoje življenje posvetil božji slavi. Zato ga je rimska stolica prišela l. 1619. blaženim in tri leta pozneje svetnikom.

A sv. Franciška Ksaverija ne časte samo katoličani. Celó protestantje, ki jezuitom pač niso prijazni, ga zovejo drugega sv. Pavla, in njih pisatelj Baldaeus obžaluje, da sv. Francišek Ksaverij, tak ko je bil, ni oznanoval „čistega evangelija.“ — Še več! Sv. Francišek je navdušil celo nekristijane. Turki so ga višje cenili nego Muhameda ter stavili njemu na čast mošejo. Pogani so mu kot svojemu „najmogočnejšemu bogu“ zidali svetišča ter prisegali pri njegovem imenu.

Dokler bo stala sv. katoliška cerkev, izrekalo se bo s častjo ime velikega apostola, ki je v oni dobi, ko so se na zapadni Evropi pogre-

zovali katoliški narodi v temo krivovere, prižgal v vzhodni Aziji novim narodom luč sv. resnice. Kmalu po njegovi smrti pa je strmeč gledala Indija in Japonska, kako so vstajale legije mučenikov ter rosile s svojo krvjo ono zemljo, ki jo je prehodil sv. Francišek Ksaverij.

Fr. Ks. Majdič.

Sveta noč

Angelji:

Veseli se človeški rod:
to angeljev ti zbor prepeva,
saj Te uslišal je Gospod,
zato te blagi mir preveva

Zapustil svoj je božji tron,
kjer v nebu, v slavi vlada večni.
Na zemljo k vam je prišel On,
prinesel zopet mir vam srečni.

Naj mir ti bode grešni rod,
ki v solznem dolu tem prebivaš,
saj je uslišal te Gospod,
Ti zopet milost božjo vživaš.

Angelj:

Na pusto zemljo vlegla
se je po grehu noč.
Kje, kje človeštvo bedno
zdaj našlo bo pomoč?

Rešitve zarja krasna
še ne žari neba
V daljavi zvezda jasna
obljube le sija.

Zastonj li prošnje vroče
hitele so v nebo,
da žarek bi ljubezni
poslalo na zemljo?

Angelji:

Pa zarja že žari se,
tu je življenja dan;
veselo solnce vshaja,
tu je rešenja dan.

Uslišalo človeštvo
je milostno nebo,
ker danes se rodil je
Kralj svéti na zemljo.

Otresi zemlja tožna
zdaj grešnega se sna;
z zaupanjem pogledaj
ra svojega Boga.

Veseli se, raduj se
in vriskaj ljudski rod,
ko majhno dete prišel
je k tebi tvoj Gospod.

Bogu na nebu slava,
ljudem na zemlji mir.
ker Bog je človek rojen,
ljubezni, sreče vir.

Pastir (na straži):

Kaj zemlja vsa je svetla,
kaj se nebo žari;
z višav. kaj petje krasno,
nebeščanov doni?

Vstanite, bratje, hitro,
poglejte čudo to! —
Mar prošnje naše vnete
je vslišalo nebo? —

Angelj (pastirji popadajo na obraz):

Mir z vami, bratje naši!
Radostno vest vam dam,
da je na zemljo prišel
odkupit Bog vas sam

Pri Betlehemu v hlevcu
na slamici leži.
Pri Njem ni zlata, srebra,
le ubogih hrepeni.

Da boste ga spoznali,
naj znamenje bo vam:
Med oslučem in volom
leži na slami tam.

Hitite torej k Njemu,
za vami hrepeni;
molite Ga priprosto,
to On tako želi.

Angelji (odhajajoč):

Bogu na nebu slava,
ljudem na zemlji mir.
ker med zemljane prišel
je prave sreče vir

V naročju božjem rojen
je bil od vekomaj,
je kraljeval v nebesih
in vladal sveti raj.

Oj, slava Tebi Jezus,
naj hvala Ti doni.
Naj vekomaj nebesa,
naj zemlja Te časti.

Pastir (skoči na noge):

Oj, bratje, le na noge,
in v betlehemeski kraj,
da vidimo rešenje,
ki Bog ga dal je zdaj!

Pastirji (grede):

Hosana Ti, Adonaj večni,
da prišel je zeleni čas;
kako naj slavi rod Te srečni,
ker rešil sužnosti boš nas.

Zvenite harfe miloglasne,
in cimbala naj se glasi,
Done naj njemu pesmi krasne,
in slava Bogu naj doni.

Verige težke so zdrobljene,
slobodne vzdigamo roke;
moči na zemlji ni nobene,
da strašila bi nam srce.

Očaki kar oznanjevali,
kar Mojzes je prorokoval,
na kar proroki so kazali,
nam večni Bog sedaj je dal.

Zato Ti slava, Bog naš večni,
da prišel je zeleni čas;
naj slavi Izrael Te srečni,
ker sužnosti otel si nas.

Marija (sklonjena nad Jezusom poje):

Jezus sladki, dete milo,
kaj Te vendar je ganilo,
da si pustil svoj prestol,
in prišel v ta solzni dol.

To srce ljubezni polno,
Gledajoč človeštvo bolno,
v boli se topilo je,
Tebe k nam vabilo je.

Ali v boli le trpeti.
za vesoljnost strašno vmreti:
to nebo sedilo je
Tebi milo detece!

Jezus, Ti si mi življenje,
Ti vse moje si trpljenje,
daj obraz nasmehni svoj;
sladki Jezus, ves si moj.

Pastirji (kleče pojejo):

Kako si krasno, sladko dete,
kot jerihonske rože cvet
Ti pravi žar ljubezni svete
si prišel, da bi rešil svet.

Opora naša si v nesreči,
v bolesti Ti vedriš naš um,
Ti upanje si naše v sreči,
Ti naš si spas, Ti naš pogum.

Ozri se milostno na vboge,
ki k Tebi prihiteli smo,
otni nas boli in nadloge,
odvzemi zemskih rev nam tmo.

Kako si krasno, sladko dete,
kot jerihonske rože cvet,
Ti pravi žar ljubezni svete
si prišel, da bi rešil svet.

o. Dragomil.

Tri dni iz mojega življenja.

Potopisni spominji iz naše gorenske in dolenske domovine.

Motto:

*„Beseda sladka domovina,
Ne prideš več mi iz spominja!“*

Andr. Praprotnik.

Ure mojega bivanja v Ribnici so potekale; kako hitro se pač ne razmota en dopoldan. Pred odhodom me je po obljubi še enkrat peljal moj pot k bolnemu prijatelju Jož. Raktelj u. Našel sem ga sicer sedečega na postelji, pa ga je vendar le zopet posiljal jok. Govoril bi bil rad, pa izgovarjal je le bolj nerazumljive besede; le toliko sem ga razumel, da me je nekako blagrovat ter mi dejal: „Joža, kaj se ti mar, ker si še tako krepak!“ Pomudil sem se sicer še kratek čas, vendar sem se prenašlo moral posloviti, ker sem nameraval odhajati z opoldanskim vlakom nazaj proti Ljubljani. Ločitev od zvesto-vdanega prijatelja mi je bila zelo težka. Tolažil sem ga sicer, prigovarjal mu ter dajal mu upe, da mu bo Gospod dal morebiti še zboljšanja, a neki notranji glas dejal mi je: Le poglej dobro prijatelja, — v življenju se zadnjikrat vidita. In, žal! bilo je res tako! —

Ker sem že nekaterim dobrim znancem v svojem potopisu postavil male duševne spominke, naj storim to tudi še prijatelju Josipu Raktelj u. Rojen je bil 22. januarija 1825 na Toplicah pri Novem Mestu, kjer je bil njegov oče Blaž učitelj in organist S skončanin 7. letom je pričel pri svojem očetu hoditi v šolo; — ob enem je pomagal po svojih otročjih močeh pri cerkveništvi, zaradi katerega posla nas naši omikani in inteligentni nasprotniki še sedaj radi pitajo s „starimi mežnarji“. (Da se jim poljubi!) L. 1838 je šel naš Jože v Ljubljano v tadanji III. (sedaj IV. razred), obiskoval je še tadanji IV. razred, — nekaka realka tiste čase. Kot 16 in 17letni mladenič pa je bil v ll. 1842 in 1843 gojenec učiteljske pripravnice pod tadanjim šol. ravnateljem v. č. g. Iv. Nep. Šlakarjem, ki je bil sicer strog, pa za dober učiteljski naraščaj zelo skrben in vnet gospod. Jeseni l. 1843 je postal Raktelj učitelj in organist v svojem rojstnem kraju na Toplicah, kjer je preživel po lastnih besedah „vesela svoja mladeniška leta.“ L. 1848 je prišel za učitelja na tadanjo dvorazredno šolo v Ribnico, kjer je potem ostal vse svoje življenje. L. 1856 je bil imenovan nadučiteljem tadanje že tri-razredne ljudske šole. 25. marca 1869 ga je imenoval njegova ekscelenca, minister za uk in bogočastje začasnim c. k. okr. šolskim nadzornikom za črnomaljski šolski okraj, katero službo je opravljal do 11. novembra 1870. — L. 1871. so ga v učiteljski konferenci izvolili gg. tovariši za svojega zastopnika v c. k. okr. šolskem svetu Kočevskem. To častno službo je opravljal do 20. sept. 1885. L. 1874 je bil imenovan voditeljem novoosnovane štirirazrednice ribniške, kar je ostal do l. 1891., ko je bil na lastno prošnjo umirovljen. Nekoliko časa potem mu je došlo tudi še že zdavnej popred zaslužen odlikovanje: Njegovo c. kr. apostoljsko Veličanstvo presvitli cesar so mu namreč podelili zlati križec za „asluge.“

Da je Raktelj doživel v teku svojih let mnogo veselih, a tudi dokaj žalnih ur, bilo je pač tako, kakor se godi do malega vsem nam ubogim zemljanom. Zelo občutna nezgoda zanj je bila ta, da si je bil,

— ravno kedaj, ne vem natanko — na nekem spre-
hodu vsled padca na spolzni cesti zlomil roko. To
je bil tudi žalni uzrok, da je moral odpovedati se to-
likanj priljubljeni mu organistovski službi, katero je
vedno opravljal tako rad in z veliko vnemo. Pa, —
žal! še ena šola, zadnja šola dolgega trpljenja je ča-
kala Raktelja. Meseca sušca 1896. ga je, došlega z
izprehoda, zadela kap, ter ga položila na bolniško,
lahko pa se reče tudi: na mrtvaško posteljo. A re-
šila ga je britka smrt še le letos t. j. 8. dan sve-
čana 1899. — N. v. m. p

Kot sklep temu kratkemu življenjepisu naj za-
rišem le kratke besede: Gospod Bog obudi na-
šemu narodu mnogo takih, zlasti mladih
gg. učiteljev, ki bodo korakali po sto-
pinjah rajnega Josipa Raktelj.

Ogoldska ura me je odpeljala iz Ribnice. Na
potu proti kolodvoru sem si ogledoval še široko in
zalo dolino, sred katere se razširja v prijetni legi
ribniški trg K desni roki omejuje dolino Mala gora;
prijazna cerkev sv. Ane na Lazih nam kaže raz vi-
šine svoje bele zidine K levi roki je dolina Velika
gora. V presledkih vidimo na to stran na nizkih
holmcih cerkve sv. Franciška in sv. Križa, konec
razgleda pa slovesno Novo Štifo, katero sem po-
zdravljaj iz daljave, ter srčno pomiloval, da mi je
neugodno vreme to pot preprečilo njen obisk.

Z Bogom. Ribnica! govorilo je moje srce, ko
sem se odpeljal od postaje. Na voznji proti sosedni
orteneški postaji sem se pečal v mislih zopet z
gradom enacega imena, in ž njegovo sedanjo osodo;
da razpada namreč v razvalino. Modroval sem, ali
vsaj mislil si: lastnik prepušča grad in njegove ob-
širne prostore vsekonečuj čemu zobu časa, v Ljubljani
pa se za drag denar zida novo poslopje za gluho-
nemnico. Ali se ne bi bil zamogel morebiti za ta
isti namen vrvnati in porabiti orteneški grad? „O
ho! na tak oddaljeni kraj naj se bi naselil vstav!“
utegnil bi kedo reči. Na mogoči tak ugovor si uso-
jam odvêsti: Nič o ho! Ali mora Ljubljana vse imeti?
Ubogi mladi gluhonemčki bi se pa povsod lahko
enako odgojevali. Pomisliti je tudi, da je glavno svoto
za zavod daroval pokojni ribniški dekan Holzapfel.
naj bi torej tudi ribniška dolina imela od tega kako
korist. Oskrbovanje z živili in sploh z vsemi potreb-
ščinami pa bi bila polahkavala železnica, ako bi tega
ne bilo najti v obližju. Se ve! — to so bile le moje
misli, vsled katerih nisem sedanjih razmer nič pre-
drugačil. Usojam se pa vendar zraven še dostaviti:
centralizacija tudi ni za vse!

Z orteneške postaje se bi bil že prav rad po-
spel na bližnje Poljane. No, kaj pa tam? Tudi koj
povem. Rad bi bil obiskal in še enkrat videl starega
pobratima, č. g. Prima Peterlin, ki je bival zdaj umi-
rovljen na svojem domu. Oh, kje so tisti zlati časi,
ko sem se bil na rajskem Bledu v družbi z rajnimi:
Gregor Kemperle (poznejšim slovečim bogoslovskim
gojencem in alojzijeviškim prefektom), Miha Gogalo
(poznejšim župnikom), Fran Ravnikom (poznejšim
župnikom, učiteljem na gimnaziji in dež poslancem
v Istri), Iv. Tušekom (poznejšim slovečim profesorjem)
soznanil osebno tudi s Peterlinom, ki je bil takrat
menda bogoslovec II leta. Mnogokrat sva se pozneje
videla, bil je res preblaga zlata duša, vreden, da bi
kedo obširneje popisal njegovo življenje. Dolga leta
je preživel kot župni upravitelj pri sv. Lenartu nad

Loko. V obhoji z ljudmi je bil sama ljube-
zen in prijaznost, šaljiv; sam s seboj pa
do skrajnosti strog. Živel je prav po pu-
ščavniško. Ves adventni in postni čas ni
okusil mesa. Ako se je šel pri sv. Lenartu spre-
hajati po gozdu, letali so ptički po drevesih za njim;
dâ, — kar sem sam osebno videl: prileteli so mu
celo na njegovo roko po hrano. Na okno pri župnišču
so po zimi letali kljuvat s kljunčki, proseč ga živeža.
Dušnomili Prim jim je pa tudi res pripravil po oknih
bogatega skladišča. Res, človek skoraj težko verjame,
da se živali tako privadijo dobrotniku Peterlin je
mnogo romal, bil je v Sv. deželi, dvakrat v Rimu,
in l. 1886 v Lurdu. Koliko pa je obiskal bližnjih in
daljših božjepotov, to je pa on le sam vedel. Zapi-
sanega o tem je komaj kaj zapustil; ako pa je, naj
bi kedo obelodanil V ta namen naj bi se pregledali
njegovi spisi, če jih je bilo kaj. Vedno bom pomi-
loval, da mi ni dopustil čias obiskati zelo dragega
prijatelja, katerega je Gospod Bog letos poklical k
Sebi v sv. raj. N. v. m. p!

Nadučitelj Josip Levičnik.*)
(Konec prihodnjič.)

I. Bratovske zadeve

molitvenega apostoljstva

Nameni za mesec december 1899.

(Spis potrdili in blagoslovili sv. Oče.)

a) Glavni namen:

Krščanska ponižnost.

b) Posebni nameni:

29.) **Sv. Tomo Kanterburški, škof in mučenec.** Pogum in
odločnost cerkvenih knezov pri branitvi cerkvenih pravic. Vodi-
telji naroda.

30.) **Sv. Sabln, škof in mučenec.** Podpiranje kat. časopisja.
Propovedniki in spov. dniki Spreobrnitev učnih nevernikov.
Misijoni.

31.) **Sv. Silvester.** Zahvala za obile milosti tega leta. Sprava
za napake in pregrehe. Vse doposlane a še ne uslišane zadeve.
Udje molitvenega apostoljstva in bratovščinc Srca Jezusovega, ki
so umrli v decembru in ki bodo m. seca januarja umrli.

N.

Raznoterosti.

„Zgodnja Danica“ je za 1900. leto preskrbljena s
prelepim blagom. Prav vsi l-to utegne razveseljevati
svojih bralcev z župnik Josip Lavtizarjevim spisom:
„Cerkve in zvonovi kranjskega dekanata.“
Isto tako bode prinašala francoskega pisatelja Se-
gura sloveče „Ugovore in odgovore“ tudi bržčas
celo do prihodnjega novega leta. Že radi teh dveh
spisov bi želeli bilo, da se „Danica“ razširi prav po
vsem Slovenskem začeni pri imenitnih naših hišah
do kočice najpriprostejega seljaka.

P. n. gospode naročnike „Zgodnje
Danice“ prav uljudno prosimo, da dapoš-
ljejo za ostalo naročnino, ker moramo
veliko stroškov poravnati.

Upravništvo.

*) Konca ne zamerite — ni bilo mogoče.

Stavec.

„Danica“ 1899. leta in vabilo k naročitvi za 1900. leto.

S 1. januarjem 1899 sem prevzel uredništvo „Zgodnji Danici“ v Ljubljani tem pogojem: da se nas k hasnovitemu delovanju združi delalcev množina.

Ni me varalo pričakovanje, ker zbralo se je krog mene to pretečeno leto veliko svežih moči. In skoraj brezizjemno so mi to ~~hvaležnostni~~ učenci.

Zato mi je to zadostilen čut, čast. bralci, ker tem potem žanjem, in sicer žanjem vse leto v vseh dobah in ob vsakem vremenu.

„Danici“ je bila že koncem 1897. leta usojena smrtna ura. A to bi bila izguba za Slovence in črna nehvaležnost bi bila do velmož, ki so „Danici“-buditeljici več kot pred polustoletjem užgali tisto blago luč, koja je na cerkvenem in na narodnem polji svetila svojemu ljudstvu jasno naprej.

Pravi Slovenec ne sme biti nehvaležen. Zato sem že takrat obljubil uredništva: če mi to le sploh mogoče postane ob prevzetih drugih svojih dolžnostih.

Božja pomoč — hvaležnostno izjavljam — je bila v tem mojem prvem uredništvem letu z vsemi nami. Ali so Vam, č. bralci, všeč bili ti moji večidel mladi sodelalci na „Daničinem“ poprišči — tega ne vem. A to Vam vsem, njim v pohvalo, povem: da meni so všeč.

In ko bi družega dosegli ne bili svojim pridnim peresom, to so dosegli, da so pišoč vsak trenotek prostega si časa porabili isto tako v svojo nadaljno izobrazbo, kot v pravo izobrazbo svojega rodu. To je doseženo ob tem njihovem delu pri „Danici“, da vrednost časa ceneč v svojem poznejem življenji nikdar ne potožijo roke si nad glavo križajoč: „Oj, kako dolgčas!“ To je doseženo, da bodo pozneja leta v kateri si že bodni brezposelnosti znali seči po knjigi ter pridno prebirali in se učili in morda pisali: sv. cerkvi v rast, in narodu v čast. Njihovi vnemi prelepa zahvala!

Uredništvo je to preteklo leto zavzemalo stalo v vsem uklanjajoče se sv. cerkvi in njeni sodbi: zaščitujoč ugled obširnega avstrijskega cesarstva in do dna duše ljubeč svojo slovensko domovino. Vstrajati hoče na tej poti tudi v prihodnje v vsej prizanesljivi ljubezni do vsacega bližnjika vselej na to delujoč: da nikogar od sebe ne odbije ter slednjega sebi pridobi.

Vsacega pisatelja častito ime ali znamko bode uredništvo tudi v naprej podpisavalo sestavkom. Tako postane vsak odgovoren za svojega spisa vsebino. Tudi je vsak „Daničin“ čitatelj opazoval, da so se dopisnikom pustile njihove raznovrstne slovniške oblike: če so se le po nekotikem opravičene mogle imenovati. Tem potem si je in si bo uredništvo utrdilo to zaželeno stalo, da je za ~~vsakega~~ vsebino in za obliko le toliko odgovorno, kolikor ga veže postava.

Treh slovničnih svetinj pa je sklenilo uredništvo štititi v svojem listu, ker nasprotna pisava kar največ škoduje izolikovanju našega krasnega jezika. Zato bo pisalo v vseh sestavkih polglasknik „e“ — ki se je zoper Levstik-ova določila jel opuščati celo v naših najboljih spisih. Glede breznaprasnic hoče ~~stopati~~ Svetec — o. Ladislav — Šolarjev še vsak čas premalo raz-
umeti pravilni. Prav posebno pa hoče čuvati nad „l-ovo“ čistoto. Ko bi namreč Slovenci vrgli te svoje krasnodoneče oblike z „l-om“ iz svoje pisave — osuróvili so in za eno, dve stoletiji nazaj potisnili svoje kot zvon pojočo govornico.

„Daničino“ založništvo postavlja za leto 1900 naslednje cene:

„Danica“ za ~~celo~~ leto po pošti 7 kron — vinarjev.

„ pol leta „ „ 3 „ 50 „

V Ljubljani prejmana za ~~celo~~ leto 6 „ — „

„ „ „ pol leta 3 „ — „

„ „ „ ¼ leta 1 „ 50 „

Za prinašanje na dom se plačuje 40 kr. na leto. Posamezne številke po 10 kr. Za spreminjanje napisa med letom 15 kr.

Naročnina se pošilja po najcenejši poti // poštnimi nakaznicami z naslovom: „Blaznikova tiskarna v Ljubljani.“

Vsem Vam čc. „Daničinim“ pisateljem in bralcem in Vam kakoršnim že bodi podpornikom — vsemu našemu narodu najblažeje novo leto!

Ljubljana, 24. decembra 1899.

Tomo Zupan.